

DOI 10.34132/mspc2025.02.13.12

Ірина Габро
Сергій Отреп'єв

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Матеріали представляють аналіз цифрової трансформації систем охорони здоров'я в Європейському Союзі в контексті реалізації ініціатив електронного урядування. Особливу увагу приділено створенню Європейського простору даних про охорону здоров'я (EHDS) та платформі MyHealth@EU, які забезпечують транскордонний обмін медичними даними. Проаналізовано національні стратегії цифрової охорони здоров'я Іспанії, Мальти та Польщі як приклади інтеграції європейських політик у національні системи. Показано, що цифровізація медичних послуг сприяє підвищенню доступності, зниженню адміністративних витрат та покращенню якості медичного обслуговування, проте потребує подальшої гармонізації правового поля й технологічних стандартів у межах ЄС.

Ключові слова: цифровізація охорони здоров'я, електронне урядування, eHealth; Європейський Союз, MyHealth@EU, Європейський простір даних про охорону здоров'я.

В цифрову епоху інтеграція технологій у державні послуги стала наріжним каменем для підвищення операційної ефективності та надання послуг у різних секторах, і охорона здоров'я не є винятком. Поява цифрових державних послуг, зокрема ініціатив електронного урядування, започаткувала еру трансформації для систем охорони здоров'я в усьому світі. Потенціал цих ініціатив щодо оптимізації адміністрування охорони здоров'я, покращення догляду за пацієнтами та полегшення доступу до медичних послуг отримує все більше визнання.

Відповідно до звіту Всесвітньої організації охорони здоров'я, цифрові технології охорони здоров'я відіграють ключову роль у підвищенні ефективності системи охорони здоров'я, про що свідчить 40% збільшення охоплення пацієнтів через телемедицину у понад 60% опитаних країн. Поява цифрових державних послуг, особливо ініціатив електронного урядування, сповіщає про нову епоху в глобальній охороні здоров'я, яка характеризується покращеною доступністю послуг та адміністративною ефективністю. Європейська комісія підкреслює, що програми електронної охорони здоров'я мають потенціал покращити якість медичного обслуговування на 20%, оскільки цифрові записи зменшують клінічні помилки приблизно на 25% [1].

У 2021 році Європейська Комісія розпочала публічні консультації щодо ініціативи ЄС щодо створення Європейського простору даних про охорону здоров'я. Згідно з опитуванням Євробарометра про цифрове десятиліття (opens in new window), опублікованим у 2023 році, значна більшість респондентів (76%) очікують, що цифрові технології матимуть вирішальний вплив на доступ до послуг охорони здоров'я або їх отримання (наприклад, телемедицина та штучний інтелект для діагностики захворювань) до 2030 року, зокрема в країнах ЄС, де пацієнти фактично не проживають. Менша частка респондентів (13%) вважає, що їхня країна повинна надавати пріоритет доступу громадян до своїх електронних медичних карток з цього часу до 2030 року.

Після пандемії COVID-19, у 2022 році всі держави-члени ЄС зобов'язалися досягти цілей, запропонованих Європейською Комісією у її «Цифровому компасі 2030», включаючи ціль щодо доступу до електронних медичних карток для всіх громадян ЄС. Ці цілі стали обов'язковими після того, як Європейський парламент і Рада ухвалили Програму політики цифрового десятиліття до 2030 року [2].

До 2022 року в ЄС було створено інфраструктуру цифрових послуг електронної охорони здоров'я, яка зараз називається MyHealth@EU, яка дозволяє державам-членам обмінюватися:

- Електронними рецептами – Громадяни ЄС можуть отримати свої ліки в аптеці, розташованій в іншій країні ЄС, перенісши свій електронний рецепт з країни проживання до країни подорожі.
- Короткими відомостями про пацієнта – вони надають лікарям важливу інформацію (наприклад, про алергії, ліки, які він приймає, попередні захворювання та операції) їхньою рідною мовою про пацієнта з іншої країни ЄС [3].

У довгостроковій перспективі медичні зображення, результати лабораторних досліджень та звіти про виписку з лікарні також будуть доступні по всьому ЄС, а повна медична карта з'явиться пізніше. Обмін електронними рецептами та медичними довідками пацієнтів відкритий для всіх країн ЄС.

Втім, після 2022 року Єврокомісія запропонувала регламент про створення Європейського простору даних охорони здоров'я (EHDS), який зробить участь держав-членів в eHDSI (MyHealth@EU) обов'язковою. У березні 2024 року Європейський парламент і Рада досягли попередньої угоди.

Наразі в ЄС немає юридично обов'язкової вимоги для держав-членів мати національну стратегію або план дій щодо цифровізації охорони здоров'я. Однак, кожна країна-член ЄС займається створенням або вже створила таку стратегію. Так, в Іспанії першу національну Стратегію цифрової охорони здоров'я Національної системи охорони здоров'я було затверджено у грудні 2021 року. Вона діятиме з 2021 по 2026 рік та буде узгоджена з виконанням національного плану відновлення та стійкості в рамках RRF. Для реалізації Стратегії цифрової охорони здоров'я було розроблено шість робочих планів, п'ять з яких фінансуються за рахунок коштів ЄС. Автономні спільноти Іспанії також розробили власну політику цифрової охорони здоров'я.

На Мальті однією з перших комплексних стратегій була Стратегія цифрової охорони здоров'я на 2018-2021 роки, що базувалася на Національній стратегії систем охорони здоров'я на 2014-2020 роки. Після цього у грудні 2022 року була опублікована Національна стратегія систем охорони здоров'я на 2023-2030 роки, яка містила розділ, спеціально присвячений цифровій охороні здоров'я. На момент нашого аудиту відповідний план дій готувався. Протягом 2024 року Міністерство охорони здоров'я має намір опублікувати нову Стратегію цифрової охорони здоров'я та даних про здоров'я на період до 2030 року.

У Польщі посилання на «управління ІТ у сфері охорони здоров'я» були включені до Національної стратегічної програми політики охорони здоров'я на 2014-2020 роки, опублікованої в липні 2015 року. Остання стратегія «Здорове майбутнє. Стратегічні рамки розвитку системи охорони здоров'я на 2021-2027 роки з перспективою до 2030 року», прийнята в грудні 2021 року, містить окремий розділ про електронну охорону здоров'я. Програма розвитку електронної охорони здоров'я на 2022-2027 роки вказує на інвестиції та реформи, необхідні для реалізації стратегії «Здорове майбутнє» [4].

Варто відзначити, що ЄС надав державам-членам технічну та фінансову підтримку для сприяння цифровізації їхніх систем охорони здоров'я. Ця підтримка фінансувалася кількома програмами ЄС, якими керували різні генеральні директори, та реалізовувалася через різні форми управління. Європейська Комісія переважно використовувала Мережу електронної охорони здоров'я для надання рекомендацій щодо програм ЄС, що пропонують фінансову та технічну підтримку для цифровізації охорони здоров'я.

Отже, цифровізація охорони здоров'я в межах Європейського Союзу є невід'ємною складовою ширшої політики цифрового десятиліття до 2030 року. Вона сприяє підвищенню ефективності державного управління, розширенню прав пацієнтів і зміцненню стійкості системи охорони здоров'я до глобальних викликів. Приклади Іспанії, Мальти та Польщі демонструють, що національні стратегії цифрової охорони здоров'я можуть ефективно поєднувати європейські стандарти з національними пріоритетами розвитку. Водночас подальше вдосконалення нормативного регулювання, захист персональних даних і забезпечення взаємодії між державними інформаційними системами залишаються ключовими умовами для успішної реалізації концепції Європейського простору даних про охорону здоров'я.

References

1. Kwilinski, A., Szczepanska-Woszczyna, K., Lyulyov, O., & Pimonenko, T. (2024). Digital public services: catalysts for healthcare efficiency. *www.sciencedirect.com*. Retrieved from: <https://surl.li/zmajzo> [in English]
2. Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030. (n.d.). *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj> [in English]
3. Electronic cross-border health services. (n.d.). *health.ec.europa.eu*. Retrieved from: https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/digital-health-and-care/electronic-cross-border-health-services_en [in English]
4. Digitalisation of healthcare EU support for member states effective overall, but difficulties in using EU funds. (n.d.). (2024). *www.eca.europa.eu*. Retrieved from: <https://www.eca.europa.eu/en/publications?ref=SR-2024-25> [in English]

EUROPEAN EXPERIENCE IN DIGITAL TRANSFORMATION OF HEALTHCARE SYSTEMS

The materials present an analysis of the digital transformation of healthcare systems in the European Union in the context of the implementation of e-government initiatives. Particular attention is paid to the creation of the European Health Data Space (EHDS) and the MyHealth@EU platform, which provide cross-border exchange of medical data. The national digital healthcare strategies of Spain, Malta and Poland are analyzed as examples of the integration of European policies into national systems. It is shown that the digitalization of healthcare services contributes to increased accessibility, reduced administrative costs and improved quality of healthcare, but requires further harmonization of the legal framework and technological standards within the EU.

Keywords: digitalization of healthcare, e-government, eHealth; European Union, MyHealth@EU, European Health Data Space.

Відомості про авторів / Information about the authors

Ірина Габро, к. політ. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, Факультету політичних наук, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: gabro@chmnu.edu.ua, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8215-7615>.

Iryna Habro, Candidate of Political Sciences, Associate Professor, Department of International Relations and Foreign Policy, Faculty of Political Sciences, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: gabro@chmnu.edu.ua, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8215-7615>.

Сергій Отреп'єв, магістр кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: sergejotrepiev@gmail.com.

Serhii Otrepiev, Master's student of the Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sergejotrepiev@gmail.com.